

Krajoblik slike: Strukturalni utisci i otisci

Meštrić, Matija

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Fine Arts / Sveučilište u Zagrebu, Akademija likovnih umjetnosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:215:239458>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-25**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Fine Arts in Zagreb](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
AKADEMIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI
NASTAVNIČKI ODSJEK
DIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ LIKOVNA KULTURA

MATIJA MEŠTRIĆ

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, rujan 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
AKADEMIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI
NASTAVNIČKI ODSJEK
DIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ LIKOVNA KULTURA

DIPLOMSKI RAD
KRAJOLIK SLIKE: STRUKTURALNI UTISCI I OTISCI

Diplomant: Matija Meštrić

Mentorica: prof. art. Gordana Bakić Vlahov

Studijski program: Diplomski sveučilišni studij Likovna kultura, smjer: nastavnički

Predmet: Slikarstvo

Zagreb, rujan 2023.

Sažetak

Stvaram djela koja istražuju odnos mene kao autora i imaginarnog svijeta koji nastaje spontano, u trenutku. Imaginarni svijet kojeg stavljam na platno duhovna je preslika mojeg unutarnjeg stanja. Introspekcija, samoopažanje je najčešće spontano, tako i pristupam radu u ovom slučaju. Nastojim se ne opterećivati narativom, prenošenjem egzaktne poruke, već pokušavam dešifrirati sebe unutar svijeta koji proizlazi iz mene. Simbolične siluete i oblici predstavljaju ples organskog i anorganskog, ostvaruje se ritam suprotstavljanja u kojem organsko postaje aktivnim sudionikom apstraktnog anorganskog svijeta. To je svijet različitih prostora i perspektiva, u kojem glavnu riječ vode linija i boja. Ponegdje se mogu pojaviti i druga bića koja ne moraju biti organska, ali to prepuštam spontanosti introspekcije i trenutku u kojem slika nastaje.

Summary

I create works that explore the relationship between me as the author and the imaginary world that arises spontaneously, in the moment. The imaginary world that I put on the canvas is a spiritual image of my inner state. Introspection, self-observation is most often spontaneous, which is how I approach work in this case. I try not to burden myself with the narrative, by conveying an exact message, but I try to decipher myself within the world that arises from me. Symbolic silhouettes and shapes represent the dance of organic and inorganic, a rhythm of opposition is realized in which the organic becomes an active participant in the abstract inorganic world. It is a world of different spaces and perspectives, in which line and color have the main say. In some places, other beings may appear that do not have to be organic, but I leave that to the spontaneity of introspection and the moment in which the image is created.

SADRŽAJ:

1. Uvod	1
2. Kreativni proces	2
2.1. Uloga spontanosti.....	2
2.2. Neopterećen narativ.....	3
3. Krajoblik slike	5
3.1. Oblikovanje imaginarnog svijeta.....	5
3.2. Strukturalni otisak i njegova preobrazba.....	7
4. Hibridni organski svijet	9
4.1. Miješanje suprotnosti.....	9
4.2. Prostorna dinamika.....	11
5. Ranjivost i podsvijest	13
5.1. Nježni tonovi boja i zaobljeni oblici.....	13
5.2. Odnos svjesnog i nesvjesnog.....	15
5.3. Umjetnost i utjecaji.....	16
6. Zaključak	21
7. Prilog – fotografije s izložbe	22
8. Literatura	25

1. Uvod

Moje slikarsko putovanje u dubine kreativnosti, obilježeno je uspjesima i neuspjesima koji opet bacaju vlastite prosvjetljujuće sjene. Slikarstvo je za mene golemo neistraženo područje gdje svaki potez kistom, svaki odabir boje i svaki istraženi oblik dodaje sloj u priču o mojem identitetu. Počeo sam sa kreativnim eksperimentima, istraživao moguće medije izričaja i krenuo u neumoljivu potragu za jezikom koji govori kroz oblik i boju. Čežnja za samoizražavanjem, tom urođenom željom za prenošenjem misli, emocija i iskustava kroz medij umjetnosti nadvladala je bilo kakve koncepte bazirane na ekstrinzično, bavljenje slikarstvom započinjem s introspekcijom i intrinzičnim. Odskočna daska introspekcije odvela me u vijugavo polje pokušaja i pogrešaka, u ranijim sam fazama eksperimentirao s raznim medijima, od skica u olovci i prešanom ugljenu, do tuša i akvarela. Svaki medij donio je svoj skup izazova i otkrića, nudeći uvid u goleme mogućnosti koje pruža, gledajući unatrag, u procesu diplomskog rada sve su to bili koraci koji su me naposljetku doveli do slikarskog platna i ulja. Zahvaljujući mentorici, našim razgovorima u ranim fazama koje su za mene bile obilježene traženjem sebe kroz izričaj i kroz medij, uspio sam se na kraju opredijeliti za medijem u kojem sam sve više osjećao neosporan poriv izričaja. Tema diplomskog rada je krajolik slike, odstupajući od konvencije, nastojim osporiti stereotipnu horizontalnu orijentaciju koja se često povezuje s krajolicima. Umjesto toga, prihvaćam okomito platno, orijentacija koja mi omogućuje da se približim suštini krajolika koji prebiva unutra - krajoliku mog karaktera. Neobični format slike poziva promatrače da promotre drugačiji krajolik koji vodi u carstvo samorefleksije i unutarnjeg istraživanja. Slikarstvo postaje moje utočište, kistom u ruci i paletom živih boja pred sobom pronalazim načine da dublje istražim što je to zapravo slikarstvo za mene i što želim istraživati kroz svoj proces stvaranja. Prevođenje misli, emocija i priča koje se kovitlaju u mom umu na platno dugotrajan je proces u kojem ponekad kao da nema rješenja. U trenutku kad se počinjem osjećati ugodno u tom polju neizvjesnosti i nepoznatog, tek tada iz mene počinje proizlaziti nešto s čime se na kraju mogu poistovjetiti. Bez previše razmišljanja upuštam se u neistražena područja apstrakcije, gdje oblik i boja dominiraju, platno postaje igralištem za moje ideje, područje u kojem ostvarujem komunikaciju bez ograničenja riječi. Svaki rad za mene je novi eksperiment, putovanje u nepoznato, novi susret sa vlastitim strahom, gdje kroz pobijanje istog nastojim istražiti vlastite granice kreativnosti.

2. Kreativni proces

2.1. Uloga spontanosti

Jedan od glavnih ciljeva kojeg nastojim ostvariti je postići samoizražavanje bez pridržavanja pravila, predstaviti se bez opterećenja. Srž umjetničkog procesa čini improvizacija na licu mjesta, improvizacija koja zahtijeva prepuštanje želje za kontrolom. Važan je to element kojim nastojim unijeti živost, ritam i pokret u likovno djelo. Uzročno posljedično dolazi do spontanosti, takvo slikarstvo nije slučajno, nije samo hirovit čin, već promišljen izbor od velike važnosti, koji na brojne načine utječe na proces stvaranja. Pokušaji često budu neuspješni, ali neuspjeh je samo stepenica do konačnog uspjeha. Sirovo, nefiltrirano, direktno izražavanje emocija, misli, ideje, vlastitog bivstva. Kada mi je dosta skica, promišljanja, ideja, kada prestanem brinuti tek onda dolazi do zadiranja u podsvijest, u nepoznato a opet blisko. Odjednom bez pretjerane kontemplacije otpuštam ruku i prepuštam se trenutku, izbacujem iz sebe nakupljenu energiju koje platno upija, slijedi izrazito dinamičan proces promjene koji ostaje zabilježen potezima kista. Spontani čin stvaranja često dovodi do iznenađujućih i nepredviđenih ishoda. Smatram da je takva vrsta izričaja i kreativnog istraživanja jedan od glavnih pokretača mog umjetničkog stvaralaštva. Gledajući iz konteksta današnjeg vremena, svojim pristupom prkosim društvenim normama. U svijetu današnjice sve mora biti savršeno, unaprijed isplanirano, idealno, predvidivo, dosadno, ustaljeno, neprirodno... Slikarstvo kojim se bavim nastojim ostvariti bez planiranja, to je unutarnja borba, a dio moje unutrašnjosti opterećen je perfekcionizmom te djelomično kondicioniran vanjskim svijetom. Umjetnička djela koja proizlaze iz spontanih gesta mogu sadržavati nedostatke, ali te su nesavršenosti dio naracije i šarma. Kao takve, nesavršene, prenose osjećaj ljudskosti i poniznosti, podsjećajući nas da savršenstvo nije preduvjet za smislenu umjetnost. Trenutak u kojem slavim nesavršenost na slikarskom platnu je za mene trenutak pobjede, iako izostaje klasično planiranje i skiciranje prije samog procesa slikanja, narativ se ostvaruje spontano i neopterećeno, time dolazim i do kreativnog ostvarenja.

2.2. Neopterećen narativ

Oslikano platno ima izvanrednu sposobnost komuniciranja složenih emocija, ideja i priča bez oslanjanja na eksplicitne narative ili riječi. Ta je moć sadržana u konceptu kojeg sam nazvao neopterećen narativ, pojmu koji naglašava važnost vizualnog pripovijedanja bez zatrpavanja gledatelja unaprijed definiranim zapletom. Kroz vlastito umjetničko putovanje otkrio sam potencijal u prenošenju poruka koje su pristigle iz moje podsvijesti. Unutrašnjost proizlazi iz mene uz pomoć sugestivnih elemenata, ostavljajući prostor za tumačenje i maštu pojedinca. Umjesto pružanja potpunog narativa, dajem promatraču vizualni jezik, suptilan nagovještaj priče s bezbroj mogućnosti kojima se može baratati te pozivam na aktivno sudjelovanje u procesu pripovijedanja. Promatrač dakle tvori vlastitu interpretaciju na temelju asocijacije koju formira. Netko bi se mogao pitati kako se neopterećeno pripovijedanje koje se čini inherentno dvosmislenim, može prenijeti bilo kakve precizne poruke? Čarolija je u suptilnosti i univerzalnosti likovnog jezika. Pažljivim odabirom i izvedbom ploha, boja, specifičnih oblika komuniciram ideje i osjećaje drugoj strani. Primjerice u svojem radu *Pozdrav* [sl. 1], upotrijebio sam oštar kontrast boja - živopisnu crvenu plohu stavljam naspram tamno plave - time simbolizira napetost između strasti i suzdržanosti. Neki će možda u tom prikazu vidjeti unutarnji sukob, dok za druge može predstavljati dualnost karaktera. Mogućnosti interpretacije su višestruke, ovise o publici a upravo u tome je i poanta. Svatko će drugačije reagirati na djelo koje ostavlja prostora onome koji gleda, da sam donosi zaključke i doživi ono što je pred njim. Neopterećenost se pojavila kroz likovni rad, omogućuje mi da promatračima govorim na emocionalnoj i intelektualnoj razini, pozivam ih na dijalog s umjetničkim djelom. Suptilnost izričaja pretvara doživljaj slike, stvaralački proces u zajedničko iskustvo, gdje svatko neposrednim kontaktom postaje aktivni sudionik u procesu pripovijedanja.

Slika 1. *Pozdrav*, 190x140 cm, ulje na platnu, 2023.

3. Krajoblik slike

3.1. Oblikovanje imaginarnog svijeta

Strukture i likovni elementi koji proizlaze iz mene variraju u svojim obilježjima, konstantan je jedino ritam kojeg postizem varijacijom. Određeni dio slike postaje trodimenzionalan te probija inače dvodimenzionalan krajoblik oblikovan plohama, tako stvaram prostor i dubinu. Ritmično ponavljanje elemenata u naizmjeničnim nizovima ukazuje na razigranost koja je prisutna unutar mene i nemiran duh koji prenosim. Imaginarni svijet je zamišljen negdje u podsvijesti, odnosi se na prisjećanja iz djetinjstva, najranije i najdraže uspomene, na snove koji su se ponavljali, ljude, događaje, mirise, predmete, iskustva i pojave koje su me oblikovale u osobu kakva sam danas. *Autek* [sl. 2.] nastaje neplanirano, slučajno, primjer je koji se mota u mojoj podsvijesti i kojeg izvlačim iz sebe. Mekih oblika linija sa svjetlima koja su ispresijecana oštrom linijom razgraničenja, jedinstven predmet koji budi sjećanja, simbolizira moje djetinjstvo. Ispod vjetrobranskog stakla za volanom se ocrtava nezgrapna zelena ruka i prsti, predstavlja nepoznat dio mene koji upravlja iz sjene i sigurnosti automobila. Kroz upotrijebljene boje u ovom dijelu mogu namirisati igračku automobila, zvukove koje sam proizvodio igrajući se na podu, prometu kakvog sam zamišljao. Uključivanje boje u moj rad nije samo stvar vizualne estetike; to je poziv na bavljenje osjetilima na holističkoj razini. Prihvatio sam ideju da boje posjeduju jedinstven karakter i osobnost, sposobne izazvati emocije i osjete izvan vizualnog spektra. U svom istraživanju boja, zaputio sam se u neistražena područja, s ciljem da uhvatim biti mirisa, okusa, pa čak i taktilnih iskustava kroz medij boje. Žuta svjetla tako simboliziraju na neki način dijete koje još tinja u meni, koje se nije predalo bez obzira na sve regulacije i izazove koje pred mene postavlja život i odrastanje. Unutar vozila nalazi se lik koji stavlja svoju zelenu ruku na volan, kroz samo interpretaciju djela zaključujem da je riječ o mojoj podsvijesti koja zapravo upravlja svime. Ona je ta koja drži volan te me vodi mojim procesom stvaranja i oblikovanjem imaginarnog svijeta.

Slika 2. Autek, 200x120cm, ulje na platnu, 2023.

3.2. Strukturalni otisak i njegova preobrazba

Svatko od nas u sebi nosi strukturalni otisak koji sačinjava karakter osobe, zamršeni okvir iskustava, sjećanja i emocija oblikuje naš identitet i perspektivu spram svijeta. Riječ je o jedinstvenom skupu pojedinačnih iskustava, sastavljenih od radosti, tuge, trijumfa i izazova. Ciklus slika koji nastaje me odvodi na putovanje u kojem koristim slikarstvo kao medij za istraživanje i preoblikovanje vlastitog strukturalnog traga. Strukturalni otisak nije samo fizički obris manifestiran na platnu već složena tapiserija osobne povijesti. Čini ga arhitektura misli, uvjerenja, vrijednosti i emocionalnih krajolika koji definiraju konačni oblik. Slikarski otisak koji ostavljam je nacrt interakcije, reakcije i predstavlja način na koji se krećem unutarnjim svijetom. Nastojim pretočiti sirove emocije, sjećanja i iskustva u vizualne izraze koji nadilaze riječi. Svakim potezom kista uključujem se u proces zadiranja, preoblikujući konture svog strukturalnog otiska. Stvaram krajolik unutar kojeg mapiram dubinu bojom, misao oblikom a ritam konstantnim izmjenama. Prilikom procesa stvaranja isprepliću se različita stanja, od euforije radosti do ponora tuge. Zadubljenje u vlastitu špilju osobne povijesti, iskopavanje zakopanih sjećanja i iskustva su pridonijela formiranju mog strukturalnog traga. Živim bojama, odvažnim potezima i delikatnim nijansama svake slike, nastojim dešifrirati jezik koji komunicira zamršene detalje mog unutarnjeg svijeta. Nazvao bih cjelokupan proces metamorfozom samopoimanja, taj čin prevođenja unutarnjih iskustava u vanjske oblike koji daju vizualan podražaj promatraču. Samopercepcija postepeno evoluirala, ne kao statična struktura, već kao dinamičan entitet koji se kontinuirano razvija i odražava transformacije unutar mog stvaralačkog rada. Slika *Gužva* [sl.3.] prikazuje linije koje imaju istaknutu ulogu, pridonose ukupnoj dinamici prostora. Odvažne i fluidne linije sugeriraju kretanje i energiju, odražavajući vrevu prometne gužve. Namjerna upotreba i varijacija debljina, oblika i boja su u službi prenošenja gužve ili strukturu isprepletenih arhitektonskih elemenata.

Slika 3. Gužva, ulje na platnu, 190x140cm, 2023.

4. Hibridni organski svijet

4.1. Miješanje suprotnosti

Umjetnost ima jedinstvenu sposobnost nadilaženja granica, izazivanja konvencija i spajanjem suprotnih elemenata naglašavam i vlastite suprotnosti unutar sebe koje nastojim pomiriti, ili razložiti. Sukob stvara kontrast koji je prisutan i od kojeg smatram da ne treba bježati, baš suprotno upravo je kontrast ono što tražim. Sve u prirodi sadrži neki oblik antipoda, forsiranjem pozitivnih bez negativnog stvara se iluzija kojom sve postaje ujednačeno, blijedo i neživo. Zato baš koristim u svojem radu i pozitivno i negativno, usudim se miješati, izvrtati, prevrtati kako bi dobio nešto posve novo i intrigantno. Jedino takvim kreativni pothvatom koji uključuje miješanje suprotnosti mogu stvoriti hibridni organski svijet. Smatram da ovakav pristup omogućuje istraživanje vlastitog simbolizma i stvaranje zadivljujućih, dinamičnih kompozicija. Primjerice u radu *Konstrukcija* [sl. 4.] Unutar amfiteatra nalazi se skupina ljudi koju simboliziraju vertikalni potezi kista. Prostor je dobiven plohamo boja i proteže se duž cijele slike i izvan granica postavljenog arhitektonskog okvira amfiteatra. Lukovi koji se redaju stvaraju ritam i vode oko kroz sliku. Apstraktna forma u donjem lijevom kutu kontrastira skladu i stvara nemir, sukob, inače skladno izvedenoj kompoziciji. Miješanje suprotnosti je slično alkemijskom eksperimentiranju, traženju nemogućeg, pokušaju dobivanja zlata iz običnih teških metala, iskustava koje držim u sebi. Uključuje spajanje elemenata koji se na površini čine nespojivima ili proturječnima. Ti elementi podrazumijevaju suprotnosti boje, teksture, oblika ili koncepta. Potraga za ravnotežom izostaje, vizualni balans ostvarujem prihvaćanjem kontrasta i napetosti. Kad sam krenuo stvarati hibridni organski svijet, crpio sam iz golemog rezervoara umjetničkih utjecaja i osobnih iskustava. Ovaj svijet nije ni potpuno organski ni čisto sintetski; zauzima liminalni prostor gdje se granice između brišu. Koristim ovu dvosmislenost u svoju korist, ulijevajući u svoja umjetnička djela osjećaj intrige i znatiželje. Jedna od tehnika koje koristim je sučeljavanje organskih oblika i anorganskih struktura unutar iste kompozicije. Na primjer, integracijom vijugavih, fluidnih linija koje podsjećaju na prirodne oblike s oštrim, geometrijskim elementima koji naznačuju više sintetičko podrijetlo. Takav smjer kretanja omogućuje mi stvaranje vizualnog dijaloga između ovih suprotstavljenih sila, pozivam promatrača da promotri

međuigru između prirode i tehnologije, kaosa i reda, materijalnog i nematerijalnog. Simbolika iza ovog spoja suprotnosti je bogata i višeslojna..

Slika 4. Konstrukcija, 190x140cm, ulje na platnu, 2023.

4.2. Prostorna dinamika

Koncept prostorne dinamike u umjetnosti nadilazi puko dvodimenzionalno predstavljanje; zadire u stvaranje dubine, dimenzije i vizualnih narativa koji se protežu izvan površine platna. U svom umjetničkom ciklusu prihvatio sam prostornu dinamiku kao moćan alat za prenošenje značenja, nudeći promatraču višeslojno iskustvo koje poziva da prijeđu različite prostorne ravnine, promišljaju površine i urone u igru boja i emocija. Prostorna dinamika uključuje manipulaciju različitim plohama unutar kompozicije. Savijene, plohe stvaraju osjećaj dubine, vodeći gledateljevo oko kroz različite slojeve umjetničkog djela. U vlastitom radu često istražujem te prostorne razine kako bih konstruirao zamršene vizualne narative. Uvodim elemente u prvom planu koji izgledaju bliski i opipljivi, pozivajući gledatelje da se odmah uključe u kompoziciju. Ti se elementi mogu postaviti pored sredine koja nudi kontekst ili uvodi suptilan sloj simbolike. Pozadinu ne zanemarujem ali je rješavam drugačije, drugačija priča se odvija, bilo da se radi o prostranom krajoliku ili apstraktnom pejzažu iz snova. Površina i boja igraju ključnu ulogu u svijetu kojeg prikazujem. Površinska tekstura slike govori o intenzitetu nekih poteza odnosno mekosti drugih. Korištenjem impasto tehnika za stvaranje teksture, cilj mi je dublje uroniti promatrača u vizualne i ritmične kvalitete kompozicije, naglašavajući određeni pokret, oblik ili liniju. Boja, s druge strane, služi kao univerzalni jezik koji komunicira emocije, raspoloženja i teme. Odabir palete boja može dramatično utjecati na percepciju dubine i značenja prostora. Tople, jarke boje ističu elemente, stavljene pored hladniji, prigušenih tonova naznačuju sveprisutnu dinamiku suprotnosti. Tako koristim boju te suptilno vodim promatračko oko duž prostornih ravnina. Prostorna dinamika nisu tek tehnički elementi, već sredstvo za prenošenje dubokog značenja. Pažljivim orkestriranjem postavljanja objekata, figura ili apstraktnih oblika unutar različitih prostornih ravnina, konstruiram vizualne narative koji odražavaju složenost ljudskog iskustva. Primjerice u radu *Popodneva misao* [sl. 5.] koristim prostornu dinamiku da bih opisao putovanje samootkrivanja. U prvom planu je usamljena figura, sastavljena od različitih trodimenzionalnih oblika a opet istovremeno defragmentirana, jedva prepoznatljiva, blizu promatrača, koja je predstavljala introspekciju i individualnost. Važnost površinske teksture

i boje ne može se procijeniti jer ona oblikuje individualno iskustvo i razumijevanje umjetničkog djela.

Slika 5. Popodnevna misao, 190x140cm, ulje na platnu, 2023.

5. Ranjivost i podsvijest

5.1. Nježni tonovi boja i zaobljeni oblici

Izbor boja i oblika moćan je alat za prenošenje unutarnjih osjećaja. Osobito nježni tonovi boja i zaobljeni oblici posjeduju sposobnost prenošenja ranjivosti suptilnošću i gracioznošću. Prilikom stvaranja često se okrećem tim elementima kako bih dočarao osjećaj krhkosti ljudskog stanja. Kandinsky u svojoj knjizi o duhovnom u umjetnosti govori: „*Dopustiti oku da odluta preko palete, poprskane mnogim bojama, daje dvostruki rezultat. Na prvom mjestu dobiva se čisto fizički dojam, užitek i zadovoljstvo raznolikim i lijepim bojama. Oko se ili zagrijava ili pak umiruje i hladi. Ali ti fizički osjećaji mogu biti samo kratkotrajni. Oni su samo površni i ne ostavljaju trajan dojam, jer duša nije pogođena. Ali iako se učinak boja zaboravi kad se oko okrene, površinski dojam raznolike boje može biti polazište čitavog lanca povezanih osjeta.*“¹ U svojem radu *Igralište* [sl. 6.] boja je upravo polazište, koristim nježne tonove boja kojom uvodim promatrača u sliku, cjelokupna paleta blagih ljubičastih tonova koja šapuće, a ne više, prikazuje smiren prostor čiji naslov *Igralište* ispada dijametralno suprotan smirenom sadržaju slike. Nijanse poput pastelno ljubičaste, nježne ružičaste, prigušene zelene i prigušene sive, boje su kojima nastojim izazvati osjećaj smirenosti, vedrine i introspekcije. Kada se promišljeno primjenjuju, stvaraju atmosferu ranjivosti, uvlače promatrača u svoju dubinu. Iako mnogo snažnija, boja koja se opet uklapa u mirnu atmosferu slike je lazurna narančasta, postavljena tek na nekim dijelovima kako bi privukla pažnju suprotstavljanjem ostatku slike i dovela sliku u balans. Zaobljeni oblici, koje karakteriziraju glatke krivulje i nježne konture, zrcale organsku, nesavršenu prirodu. Za razliku od oštih kutova i geometrijskih oblika, oni izazivaju osjećaj mekoće i ranjivosti. Bilo da se radi o krivulji snopova svjetlosti ili blagom luku, zaobljeni oblici govore o mekoći i ranjivosti koje definiraju ljudsko stanje. Stvaran život je često definiran krutošću i snagom, natjecanjem, moj vlastiti svijet pruža prostor za prepoznavanje ljepote u

¹ Kandinsky, Concerning the Spiritual in Art, 1977., str. 23

vlastitim ranjivostima i to ga čini neprobojnim. Kroz umjetnost možemo prigrлити i slaviti svoju krhkost, prepoznajući je kao bitan dio onoga što znači biti čovjekom.

Slika 6. *Igralište*, ulje na platnu, 190x140cm, 2023.

5.2. Odnos svjesnog i nesvjesnog

Mnogobrojne emocije često vrebaju ispod površine, čekajući da budu izražene i shvaćene. Položaj slikara iskorištavam kako bi istražio neistraženo unutar samog sebe, koristim moć mijenjanja oblika i boja kako bih zaronio u dubine nepovezanosti, dodirujući složen odnos između mene kao pojedinca i nesvjesnog unutarnjeg okruženja. Oblici koji nastaju su više od pukih nasumičnih oblika; oni su nositelji značenja i emocija. Manipulirajući oblicima unutar kompozicije, ponekad stvaram osjećaj nepovezanosti i otuđenja. Često koristim nagle promjene oblika kako bih odrazio izlomljenu prirodu nepovezanosti i odnose koji to naglašavaju. Primjerice suprotstavljanjem organskih, tekućih oblika oštrim, kutnim oblicima. Takvim kontrastom stvara se vizualnu napetost, sukob između pojedinca i okoline, u ovom slučaju ta okolina predstavlja moj nesvjesni dio. Promjenjivi oblici postaju metafora za povezanost i nelagodu koju doživljavamo u trenucima nepovezanosti. Kontempliranjem nad nesvjesnim s vremenom dolazi do oslobađanja, prepuštanja kontrole i konačnog poraza svjesnog nad nesvjesnim. U tom trenutku nastaje slikarstvo kakvog tražim, ono iskonsko, neograničeno, divlje.² Tople boje predstavljaju udobnost, dok hladnije nijanse izazivaju osjećaj odvojenosti i izolacije. Isključenje često proizlazi iz prekida odnosa između pojedinca i njegove unutarnje okoline. To unutarnje okruženje ne obuhvaća samo vanjski svijet nego i misli, emocije i identitet pojedinca. Svojom umjetnošću nastojim istražiti ovu zamršenu međuigru. Tijekom međuigre zna se dogoditi i da toplije boje budu intenzivnije goto vrišteće, a hladnije smirenije. Zanimljiv proces unutar kojeg je polazište uvijek isto, svjesno zadiranje u nesvjesno.

Slika *Međuprostor* [sl. 7.] prikazuje defragmentiranje ljudske figure razložene na apstrahirane geometrijske oblike, nazire se lik okružen promjenjivim oblicima i bojama. Oblik pojedinca zbog svojih obruba ostaje konstantan, naglašava unutarnju stabilnost usred vanjskog nereda. Kompozicija služi kao refleksija vlastite otpornosti, koja iako razložena i rastavljena, i dalje sadrži sposobnost prevladavanja nepovezanosti uz zadržavanje osjećaja sebe.

² Usp. Worringer, *Abstraction and Empathy, A Contribution to the Psychology of Style*, 1953., str. 24, New York : International Universities Press, 1953.

Slika 7. *Meduprostor*, ulje na platnu, 190x140cm, 2023.

5.3. Umjetnost i utjecaji

Tijekom procesa vlastitog umjetničkog razvoja moram istaknuti utjecaj hrvatskog pejzažnog slikarstva. Tema je to koja je okupirala umove i kistove mnogih hrvatskih umjetnika 20.st., vodeći ih raznim stazama, od mikrokozmosa detalja do makrokozmosa apstrakcije. Krajolik, sa svojim bezbrojnim perspektivama i dimenzijama, služio je i kao platno i kao katalizator, skrećući putanje pojedinačnih umjetničkih vizija prema apstrakciji - evoluciji koja je istodobno označila vezu s globalnom strujom međunarodnih umjetničkih stilova. Kao što primjećuje Igor Zidić, pejzažisti su bili ti koji su rano utrli puteve prema apstraktnom izrazu. Njihova istraživanja krajolika, a posebno revolucionarno djelo Ljube Babića, podigla su promatračku točku na nove visine. Babićevo korištenje novih apstraktnih perspektiva, kakvo se vidi u njegovom remek-djelu *Moj rodni kraj* (1936.) [sl. 8.] i kasnijim varijacijama, ponudilo je novu paradigmu umjetničkog izražavanja.³

Slika 8. Ljubo Babić, *Moj rodni kraj*, ulje na platnu, 180x150cm, 1936.

³ Usp. Reberski, *Alternativni krajolici i granične transformacije u hrvatskom slikarstvu '50-ih i '60-ih godina*, katalog izložbe 2009.

Sublimacijski proces imao je dvije značajne polazne točke. Prvi je proizašao iz same prirode, gdje je motiv doživio transformaciju u jedva prepoznatljive znakove, da bi se na kraju stapao u apstraktne prikaze. Drugo polazište proizlazilo je iz unutarnjih vizija, gdje su umjetnički oblici proizašli iz vlastite duhovnosti i nalazili asocijacije na vidljivu stvarnost. Ove dvije različite polazišne točke, jedna vanjska i druga introspektivna, djelovale su kao snažni generatori originalnih umjetničkih ideja i apstraktnih oblika. Osim Ljube Babića, pejzažist koji hrabrije zadire u apstrahiranje tematike krajolika i koji pretvara temu isprepletenu motivima i detaljima na debele poteze kistom, liniju, boju odnosno formu i oblik je Edo Murtić. Njegova uporaba boje u *Susretu* [sl. 9.] posebno je značajna iz više razloga. Pomoću crnih i bijelih ploha te neutralne sive dodatno ističe hrabar i dramatičan kolorit, kontrast između dubokih, bogatih plavih i živih crvenkasto narančastih tonova. Sukob ovih komplementarnih boja stvara dinamičnu napetost unutar kompozicije. Intenzitet boja privlači pozornost gledatelja i prenosi osjećaj emocionalnog intenziteta. Čini se da crvene boje pulsiraju naspram hladnih plavih, na bijelo crnoj plohi izazivajući osjećaj sukoba kroz ostvarivanje ritma na slici.

Slika 9. Edo Murtić, *Susret*, ulje na platnu, 1978.

Murtićevi radovi često prikazuju munjevite oblike, koji kao da dramatično paraju nebo, naglašuju njegov nesputani temperament i pojačani kreativni žar. Umjetnikova neutaživa glad za umjetničkim istraživanjem je opipljiva, kao i njegova ogromna i neiscrpna radna etika, koja

izgleda kao rival silama prirode, uključujući vulkane, geizire, izvore i valove.⁴ Murtićev nepresušni izvor kreativne energije kao da je neiscrpan. U svakom svojem radu ostavlja dio sebe, a mi kao promatrači imamo čast to doživjeti ostvarujući neposredni kontakt s umjetničkim djelom. Kao što su hrvatski pejzažisti nalazili inspiraciju u spoju prirode i duhovnosti, tako je i moj proces obilježen sličnim istraživanjem. Nastojim isplesti svoju vlastitu priču kroz formu i boju - priču koja rezonira s krajolicima uma, carstvima introspekcije i suštinom samoizražavanja. Pomoću ovih utjecaja u vlastitom radu nastojim pridonijeti vlastitom shvaćanju umjetnosti, ovjekovječuje tradiciju obogaćenu vizionarskim uvidima hrvatskih pejzažista kroz vlastiti rad. Ferdinand Kulmer poznat po svojim apstraktno-ekspresionističkim djelima, ponudio mi je s druge strane jedinstvenu perspektivu spoja apstrakcije i osjećaja. Njegova intuitivna sposobnost prenošenja dubokih emocionalnih stanja kroz dinamične, apstraktne forme proširila je moje razumijevanje kako umjetnost može komunicirati na visceralnoj razini. Kulmerov pristup boji, potezu kista i kompoziciji potaknuo me na drugačije eksperimentiranje s apstrakcijom kao sredstvom prenošenja složenih emocija i unutarnjih doživljaja. U svojem djelu *Glava* [sl. 10.], Kulmer kao da mapira svoje unutrašnje stanje. Glava je prikazana poput dvodimenzionalnog labirinta ocrtanog crnom linijom unutar kojeg se pojavljuju različita polja boja, formi i oblika. Iz polja crvene boje izdiže se groteskni prikaz glave koji upućuje na umjetnikovo zadiranje u dubinu, istraživanje nepoznatog i suočavanje sa strahom. Slika zaista odiše pomiješanim skupom osjećaja koji se u meni kao promatraču miješaju dok je promatram. Shvativši apstrakciju kao nov, epohalni govor, kao iskonski logos, kao zbiljski razgovor, Kulmer prihvaća avanturu slikarstva otisnutog u bespuće neimenovanog, započinje avanturu vlastita slikarstva, rizičnu utoliko što u gustom šibljju nevidljivog leže i utvare stvarnog, lažni prizori dubina.⁵ Navedeni primjeri umjetnika stilski se razlikuju, svaki problematici krajolika odnosno slikarstva pristupa na sebi jedinstven način. Istim principom vodim se i ja u vlastitom radu, oslanjam se prvenstveno na sebe i svoj svijet, želju za stvaranjem. Navedeni umjetnici predstavljaju uzore ali ne u doslovnom smislu, što me najviše intrigira i privlači je njihov pristup problematici introspekcije, prenošenja misli i osjećaja, stavljanja sebe na platno.

⁴ Usp. Zidić, *Ekspresija i gesta u slikarstvu Ede Murtića*, katalog izložbe 2008., str. 14, Galerija Adris

⁵ Usp. Zidić, *U Merkurovim sandalama* (ogled o Kulmeru), katalog izložbe 2006., str. 5, Galerija Adris

Slika 10. Ferdinand Kulmer, *Glava*, ulje na platnu, 1955.

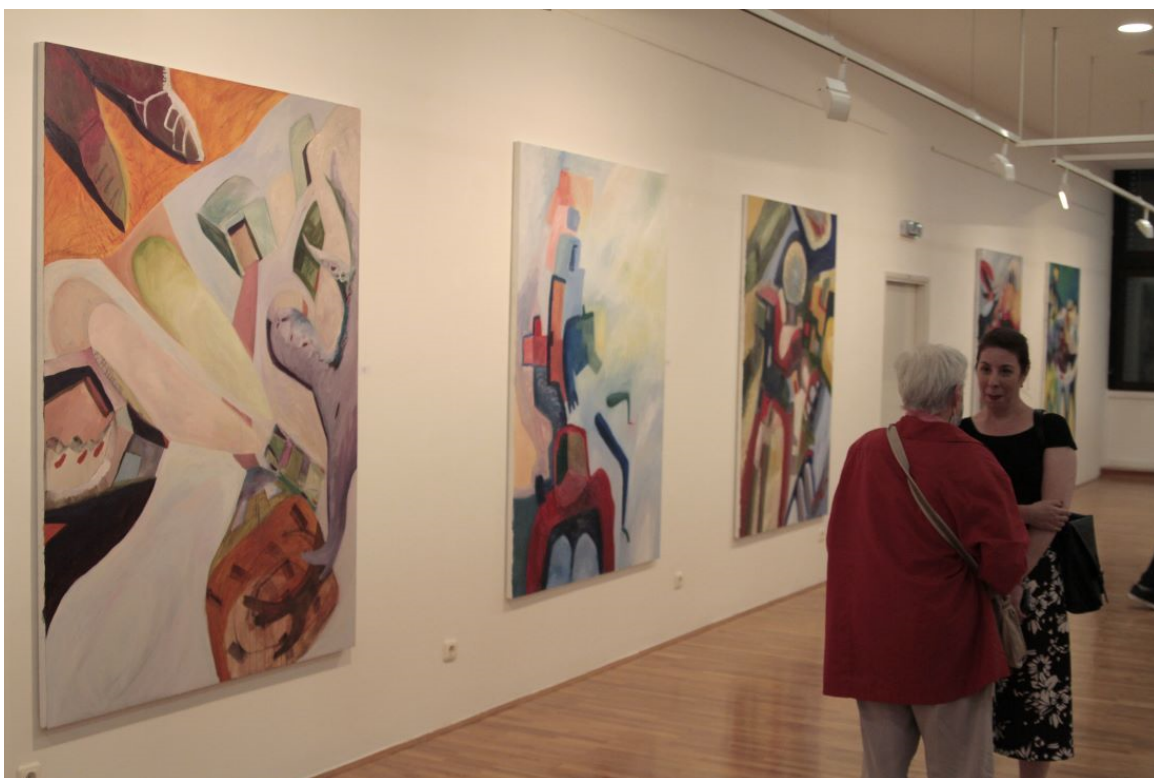
6. Zaključak

Putovanje u dubine emocija, simbolike i prostorne dinamike, kroz međuigru nježnih tonova boja, zaobljenih oblika, promjenjivih stanja i zamršenog razumijevanja prostorne dinamike, nastojim sažeti ranjivosti, nepovezanosti i krhkosti ljudskosti, postojanja koje svi dijelimo. Svojim radom pozivam promatrače da prođu kroz zamršene krajolike vlastitih emocija i iskustava. Bilo da se radi o delikatnoj simbolici ili ekspresivnoj apstrakciji, utjecaji koji su oblikovali moju umjetničku praksu (svjesno ili nesvjesno) postali su katalizatori bogatog dijaloga između umjetnika i gledatelja, pozivajući na introspekciju, empatiju i povezanost. Kroz svoj rad nastojim nadići ograničenja riječi, dopuštajući bojama, oblicima i prostornoj dinamici da govore univerzalnim jezikom. Istražujem ranjivost i povezanost ne kao izolirana iskustva, već kao niti koje nas sve povezuju u zamršenoj mreži čovječanstva. Krhkost ljudskog stanja, često skrivena ispod površine, izvučena je na vidjelo, priznata i slavljena kao bitan dio našeg zajedničkog postojanja. Umjetnost pruža mogućnost pojedincu da pokuša uhvatiti, zabilježiti nijanse ljudskog iskustva. Slikarstvo me zove da zaronim u područja emocija, simbolike i prostorne dinamike, gdje ranjivost i povezanost nisu slabosti, već dirljivi aspekti koji pričaju o izdržljivosti ljudskog duha. Dok nastavljam svoje umjetničko putovanje, podsjećam se da platno nije samo ogledalo, već i prozor—prozor kroz koji možemo sagledati duboku ljepotu i složenost vlastite ljudskosti.

7. Prilog – fotografije s izložbe

Unutar ovog poglavlja nalaze se fotografije s otvorenja zajedničke izložbe diplomskih radova: Polja metamorfoza / Krajolik slike kolegice Petre Kovačić i mene, održane u galeriji Vladimir Filakovac 4. rujna 2023. godine.

Slika 11. Fotografije s otvorenja izložbe u galeriji Vladimir Filakovac

Slika 12. Fotografije s otvorenja izložbe u galeriji Vladimir Filakovac

Slika 13. Fotografije s otvorenja izložbe u galeriji Vladimir Filakovac

Slika 14. Fotografije s otvorenja izložbe u galeriji Vladimir Filakovac

Slika 15. Fotografije s otvorenja izložbe u galeriji Vladimir Filakovac

Slika 16. Fotografije s otvorenja izložbe u galeriji Vladimir Filakovac

8. Literatura

1. Kandinsky, Concerning the Spiritual in Art, 1977., str. 23-27 The Psychological Working of Colour, Dover Publications
2. Worringer, Abstraction and Empathy, A Contribution to the Psychology of Style, 1953., str. 24, New York : International Universities Press, 1953.
3. Reberski, Alternativni krajolici i granične transformacije u hrvatskom slikarstvu '50-ih i '60-ih godina, katalog izložbe 2009.
4. Zidić, Ekspresija i gesta u slikarstvu Ede Murtića, katalog izložbe 2008., Galerija Adris
5. Zidić, U Merkurovim sandalama (ogled o Kulmeru), katalog izložbe 2006., str. 3 – 15, Galerija Adris

Izvori reprodukcija:

Slika 8. Ljubo Babić, *Moj rodni kraj*, ulje na platnu, 180x150cm, 1936., izvor:
<https://nmmu.hr/2021/07/29/ljubo-babic-moj-rodni-kraj-1936/> (Datum pristupa: 7.9.2023.)

Slika 9. Edo Murtić, *Susret*, ulje na platnu, 1978., izvor: Zidić, Ekspresija i gesta u slikarstvu Ede Murtića, katalog izložbe 2008., Galerija Adris, str. 25

Slika 10. Ferdinand Kulmer, *Glava*, ulje na platnu, 1955., izvor:
https://www.adris.hr/images/modules/tn_large_22102007145927.jpg (Datum pristupa: 7.9.2023.)